

Lietuvos
socialinio emocinio
ugdymo asociacija

LAUKIMAS... LAUKIMO... LAUKIMUI...

Laikraščio redaktorė
Raimonda Kurauskienė

„Rytojaus nėra. Aš tikrinau. Atsikeli ir vėl šiandiena.“ - byloja Mikės Pūkuotuko išmintis. Kiek iš mūsų taip kasryt pasitikrina ir pilna krūtine išgyvena kiekvieną akimirką, kiekvieną valandą ir dieną? Taip jau žmogus sutvertas, kad jis visada kažko laukia. Susitiki-mo, savaitgalio, vasaros, atostogų, kol užaugs vaikai, kol baigs mokėti paskolą... O labiausiai – kad rytoj bus geriau. Gal ir nuostabu, kad turime ko laukti, juk baisu būtų vieną rytą atsikelti ir suprasti, kad nieko nelauki, kad visi gražiausi dalykai gyvenime jau įvyko. Tik svarbiausia, neužstrigti laukime, vis bandant pačiupti laimės paukštę už uodegos. Svarbiausia rasti laiko tiesiog apsidairyti ir suprasti, kiek daug turime čia ir dabar, kiek daug tyčia ar netyčia atsitinka dalykų, už kuriuos turim padėkoti.

Fot. K. Inkratos

Sulaukę šeštojo „Socialinis ir emocinis ugdymas iš arti“ numerio, dėkojame visiems, kurie dalijasi. Padėkokiame savo prezidentinę kadenciją Lietuvos socialinio ir emocinio ugdymo asociacijoje baigiančiai dr. Daivai Šukytei. Už jos norą suburti SEU bendruomenę, už mintis ir darbus, už šio laikraščio idėją. Padėkokiame darželių mokytojoms, kaip visada atsiuntusioms daugiausiai straipsnių apie mažųjų vaikystės dieneles. Paskaitykite ir apie vyresniųjų sėkmes, atsiverskime tradicinius laikraščio skyrelius. Pasidžiaukime magistro studijų baigiamųjų darbų tyrimų radiniais, pasigėrėkime jauna mergina, kuri visą širdį atiduoda lavindama vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių.

Ne už kalnų pavasaris. Bet ir iki to turime ko laukti – Užgavėnių, Vasario 16-osios, Meilės dienos. Išgyvenkime, aprašykime ir atsiųskime į kitą elektroninio laikraščio numerį.

Kovo 10-oji – Tarptautinė socialinio ir emocinio ugdymo diena

Jau ketvirtus metus kovo mėnesį minima tarptautinė socialinio ir emocinio ugdymo diena. Įvairūs tyrimai patvirtina, kad SEU teikia mokiniams naudą: nuo galimybės tobulinti socialinius ir emocinius įgūdžius iki pagerėjusių mokymosi rezultatų. Šie pasiekimai yra ilgalaikiai ir globalūs.

Šių metų tema – „Atverkime širdis, suvienykime protus“. Simboliška, kad šiemet kovo 10-ąją minima tarptautinė SEU diena beveik sutampa su Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo švente. Su pasididžiavimu tardami Tėvynės vardą, paskatinkime mokinius kovo 10-17 d. sudalyvauti SEU olimpiadoje „Drambliada“, o kolegas, draugus paskatinkime pasidalyti mintimis apie SEU svarbą jų asmeniniame ir profesiniame gyvenime. Parašę pranešimą apie SEU patirtį, pasidalinkime savo svetainėje ar socialinio tinklo paskirtyje.

#SEUdiena

Renginių kalendorius:

- ◆ **2023 m. kovo 10 d.** – Tarptautinė SEU diena.
- ◆ **2023 m. kovo 10-17 d.** – DRAMBLIADA
- ◆ **2023 m. vasario 23 d.** Konferencija „Tyrimais grindžiamos inovatyvios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo praktikos“. VDU Švietimo akademijoje Kaune (K. Donelaičio g. 52). (2023 m. kovo 16 d., VDU Švietimo akademijoje Vilniuje (T. Ševčenkos g. 31).
- ◆ **2023 m. kovo 24 d.** Konferencija „Gyvenimo įgūdžių programa-psichikos sveikatos ir prevencijos pradžia mokykloje“. Laikas 12 val.- 16 val. Lietuvos Respublikos Seimo III r., 2 a., Konferencijų salėje. Organizatorius LR Seimo Sveikatos reikalų komiteto Psichikos sveikatos pakomitetas. Registracija bus paskelbta atskirai.
- ◆ **2023 m. balandžio 21 d.** Konferencija „Pasiruošimas įgyvendinant Gyvenimo įgūdžių programą: nauja - neatrasta sena.“ Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose. Registracija bus paskelbta atskirai.
- ◆ **2023 m. gegužės 5 d.** Tarptautinė konferencija „Socialinio ir emocinio ugdymo (-si) jungtys formaliojo ir neformaliojo mokymosi (-si) procese“. Konferencijos iniciatorius Socialinio ir emocinio ugdymo institutas. LSEUA - organizacinės grupės narys. Konferencija vyks Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose. Registracija bus paskelbta atskirai.
- ◆ **2023 m. gegužės 19 d.** Tarptautinė konferencija „Vaikų psichikos sveikatos stiprinimo inovacijos ir perspektyvos Lietuvoje ir Europoje“. Organizatoriai LR Seimo Sveikatos reikalų komiteto Psichikos sveikatos pakomitetas ir Vilniaus Universitetas. Konferencija vyks Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose. Registracija bus paskelbta atskirai.

Žingsnis pirmyn. Taip apibendrinčiau 2021-2022 LSEUA metus. Labai tikiuosi, kad per šiuos metus patyrėte prasmingų akimirų, bendraudami su Asociacijos nariais, skleisdami SEU idėjas savo darbo vietose ir įtvirtindami socialinius ir emocinius įgūdžius artimiausioje aplinkoje. Socialinis ir emocinis ugdymas nėra tikėjimas, tai yra platforma, instrumentas, kuris padeda pasiekti tikslus, spręsti problemas, su kuriomis susiduria mūsų vaikai ir mes patys, suaugusieji. Pastarieji metai buvo ypatingi: pandemija, nuotolis, karas. Laikmetis parodė ir dar kartą patvirtino, kiek svarbu ugdytis emocijų ir socialinį raštingumą, kiek svarbu gebėti pasirinkti kas yra saugu ir sveika, kas kuria ir padeda išsaugoti tarpusavio santykius, o kas gali mus atitolinti ir priversi pasijusti nesaugiais.

Iššūkių būta daug, tačiau, nežiūrint į juos, mūsų organizacija augo ir stiprėjo. Per šiuos metus turėjome galimybę, dalyvauti Ugdymo tarybos veikloje, Asociacijos viešinimui sukūrėme Asociacijos svetainę, surengėme nuotolines konferencijas, pradėjome intensyviau dalytis patirtimi skaitmeniniame leidinyje „SEU ir arti“.

Norisi atkreipti dėmesį ir pasidžiaugti pokyčiais švietimo sistemoje. Esu tikra, kad mūsų pedagogų, mokyklų vadovų pastangos ugdant vaikų socialines ir emocines kompetencijas prisidėjo prie idėjos, kad visi vaikai turi turėti galimybes ugdytis šias svarbias gyvenimui kompetencijas, įgyvendinimo. Jau nuo 2023 metų rudens atnaujinamas ugdymo turinys sudarys sąlygas ugdytis Socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos kompetenciją, bei ilgainiui turėti vieną savaitinę Gyvenimo įgūdžių pamoką. Tiesa, vieną savaitinę pamoką turės 5 ir 7 klasių mokiniai, o 6, 8, 9 ir 10 kas antrą savaitę, pradinukai kol kas Gyvenimo įgūdžių pamoką integruos, bet tai yra didelė naujos ugdymo kokybės pradžia. Kviečiu visus LSEUA narius tapti šios kompetencijos ir programos ambasadoriais. Dalijimasis patirtimi su pirmuosius žingsnius SEU link žengiančiais mokytojais, jų stiprinimas ir palaikymas – ypač reikalingas. Tad ir mūsų leidinukas „SEU iš arti“ įgauna dar svarbesnį vaidmenį. Nenustokime būti atvirais, nuoširdžiais, padedančiais.

Baigdama savo kadenciją, palinkėsiu jautrumo,ėjimo į priekį, pasitikėjimo savimi ir drąsos nebūti abejingus. Socialiniam ir emociniam ugdymui nėra gero ar blogo laiko, jis reikalingas čia ir dabar.

Dalijuosi nuotrauka, kuri daryta slėptuvėje nuo bombų. Užfiksuotos socialinio ir emocinio ugdymo seminaro akimirkos sufleruoja mintį, kad būtina judėti į priekį ir tai, kad esame tik ilgo kelio pradžioje.

Dr. Daiva Šukytė, 2021-2022 metų kadencijos LSEUA prezidentė

Vaikai šiandien gyvena labai interaktyvioje aplinkoje, jiems jau įprasta ir jaučiasi gerai priimdami informaciją interaktyviu būdu. Mokytojams mokymo(si) proceso organizavimas tampa iššūkiu, nes mokiniams pasyviai teikiama informacija yra nuobodū, jiems nuobodū klausyti kalbančio mokytojo, labiau įsitraukia į mokymo(si) procesą kaip turi galimybę procese dalyvauti patys.

Mokytojas dirbdamas su mokiniais turi žadinti mokinių smalsumą tyrinėti medžiagą ir įvairinti mokymo priemones. Viena iš galimybių – edukacinė animacija, kuri įtraukia mokinius pateikdama tikslingą informaciją animuota forma.

Tyrinėjimai, kaip animacija padeda įsisavinti mokymosi medžiagą nėra nauji, nes XX amžiuje atsiradus technologijoms (televizijai, video kasetėms ir kitoms vaizdiems technologijoms) sukūrė visą edukacijos priemonių pramonę. Kūrėjai kūrė laidas, filmukus, tėvai ir pedagogai pirko ir rodė vaikams, su viltimi, kad jie sudomins vaikus, įtrauks juos ir padės mokytis, formuoti vertybes, nuostatas ir padės suaugusiesiems ugdyti ir ruošti gyvenimui vaikus. Gausybė produkcijos kėlė vartotojams klausimą kaip parinkti tinkamiausią, o tyrinėtojams klausimą – kaip pavyksta edukaciniams filmukams pasiekti rezultatą. Tyrinėdami mokslininkai išskyrė ne vieną būdingą edukacinių filmukų bruožą, kurie nulėmė menką poveikį arba jokie, tačiau taip pat rado veiksnius, kurie padeda pasiekti edukacinius tikslus.

Animacija taip pat gali praturtinti socialinio ir emocinio ugdymo pamokas. VšĮ LIONS QUEST LIETUVA iš dalies finansuojant Visuomenės sveikatos stiprinimo fondo, padedant animatoriams sukūrė animuotus filmukus, kuriuos pamokose gali naudoti ne tik pedagogai dirbantys su LIONS QUEST „Laikas kartu“ ir „Paauglystės kryžkelės“, bet ir kiti pedagogai, kurie kalba su mokiniais svarbiomis socialinio ir emocinio ugdymo temomis ir padeda išsiugdyti socialinius ir emocinius įgūdžius. Paskelbti priešmokykliniam - pradiniam ugdymui filmukas Galvok ir veik; pradiniam ugdymui filmukai: Tinkamas ir netinkamas sprendimas, Kaip pasakyti NE, Konfliktų sprendimas. Koks? Kodėl? Kaip?, STOP patyčioms!, Apie augančią mąstyseną; 7-8 klasėms: Veiksmingas klausymo menas, Šeši streso valdymo žingsniai, Ketinimas ir poveikis, SPREŠK. Konfliktų valdymo metodas, Mano veiksmų panas. Taip pat pedagogams paskelbtos animacijos naudojimo pamokose rekomendacijos. Visą medžiagą galima rasti www.lions-quest.lt svetainėje.

Aktyvi nuoroda: <https://lions-quest.lt/igyvendinami-projektai-3/>

Parengė dr. Daiva Šukytė, LIONS QUEST programos vyr. instruktorė

Kas sieja emocijas ir daržoves?

Panevėžio lopšelio-darželio „Aušra“ darbuotojai įsitikinę, kad komunikabilumas ir emocinės įveikos yra vieni iš svarbiausių socialinių ir emocinių įgūdžių, kurie duoda daug naudos vaikams.

„Bitučių“ grupės mokytoja R. Duoblienė užfiksavo akimirkas iš ugdytinių kasdieninės ugdymo(si) veiklos. Vaikai, džiaugdami sodo ir daržo gėrybėmis, prisiminė, kur daržovės ir vaisiai auga, kaip jie renkami, kuo jie mums, žmonėms, naudingi. Apžiūrinėjo, uostė, lytė, atrasdami vaisių ir daržovių savitumus. Aptarė, žaidė, imitavo atliekamus darbus lauke, sode, darže. Vaikai aplikavo, piešė, lipdė, organizavo savo darbėlių parodėles. Po kiekvienos atliktos veiklos darželinukai išreikšdavo savo emociją, priskirdami pieštą emociuką (pomidoras skanus - aš linksmas, pomidoras neskanus - aš nusiminęs).

Veiklų metu, atlikdami įvairias užduotis, vaikai mokosi pažinti savo emocijas ir jas įvardinti. Tai leidžia jiems geriau suvokti ir suprasti save. Po kiekvienos veiklos/užsiėmimo vaikai įsivertina savo emocijas, kurias patyrė.

Veiklą atliko ir aprašė Panevėžio lopšelio – darželio „Aušra“ mokytoja Rita Duoblienė

**Vilkaviškio vaikų lopšelio-darželio „Buratinas“ psichologė
Inga Pudzinskienė**

Vilkaviškio vaikų lopšelyje-darželyje „Buratinas“ tyliai ir nuosekliai vyksta veiklos socialinio emocinio ugdymo vystymui: priešmokyklinio ugdymo grupėse. „Kregždučių“ ir „Debesių“ grupėse įgyvendinama LIONS QUEST programa „Laikas kartu“ o „Smalsių“ grupėje – „Žipio draugai“.

Mažesniems, ikimokyklinio amžiaus ugdytiniams veiklas organizuoja lopšelio-darželio psichologė Inga Pudzinskienė ir socialinė pedagogė Vilma Brazauskienė. Viena iš smagiausių ir išimintiniausių veiklų yra dėmesingo įsisąmoninimo pratimai, naudojant modernią, informacinių technologijų pagrindu paruoštą ir šiandienos vaikams patrauklią priemonę „Mindful KIDS“.

Pasitelkiant žaidimo elementus, kiekvienas vaikas tampa aktyviu ir atsakingu grupės veiklos dalyviu. Išmaniajame ekrane matydami žaismingus dėmesingo ir sąmoningo kvėpavimo pratimus, vaikai mokosi sutelkti dėmesį į dabarties momentą ir savo kvėpavimą. Tai padeda nurimti, atsipalaiduoti, sumažina įtampą, nerimą, dirglumą. Atlikdami progresuojančios raumenų relaksacijos pratimus, vaikai mokosi atpalaiduoti ne tik mintis, bet ir kūną, lavina organizmo atsparumą stresui, pagerina bendrą savijautą.

Veiklų metu siekiame laisvaišio pagrindinių socialinių ir emocinių kompetencijų formavimo ir ugdymo vaikams suprantama ir patrauklia kalba.

Sveika širdis – rami širdis

**Vilniaus lopšelio-darželio „Gluosnis“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui
Gerda Mitrulevičienė**

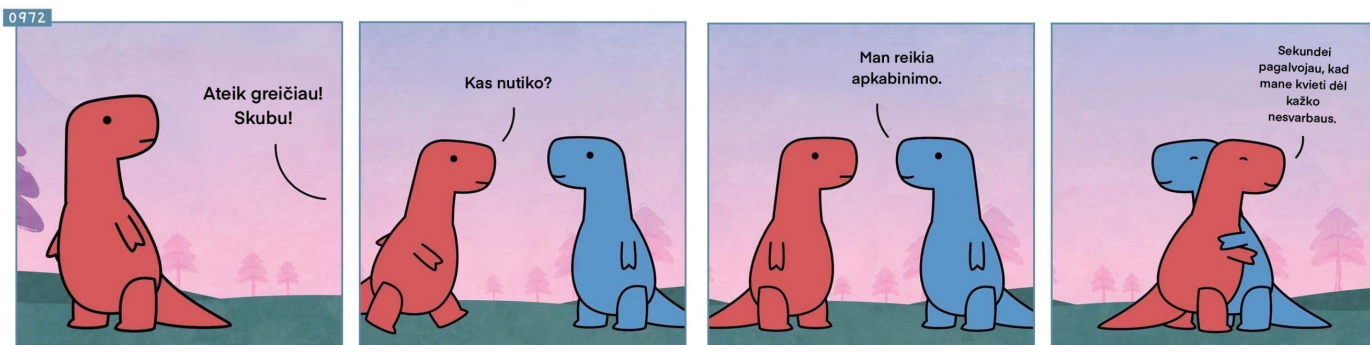
Vilniaus lopšelio-darželio „Gluosnis“ pedagogai inicijuoja įvairias akcijas ir sportines pramogas, kurių metu ugdytiniai mokosi gražaus tarpusavio bendravimo ir žaismingai stiprina savo sveikatą.

Rugsėjo 29-oji – Pasaulinė Širdies diena. Darželio psichologė Nadežda R. ir socialinė pedagogė Daiva G. su vaikais kalbėjo apie fizinę bei emocinę sveikatą. Diskutavo, kodėl širdelė reikalinga ir svarbi, kokį darbą atlieka, kodėl ją reikia išsaugoti sveiką. Širdis yra savitos formos, tad virvelių pagalba pedagogės ir vaikai suformavo didelę širdį, kurioje susėdė visi kalbėjosi ir diskutavo. Po diskusijos buvo inicijuota kūrybinė veikla, kurios metu vaikai pasigamino širdelių formos apyrankes, pasitelkę savo vaizduotę, ugdytiniai puošė ir jas įvairiai dekoravo. Šis rytmetis vaikams suteikė daug džiaugsmo ir leido pasijusti mylimiems.

Vėliau veikla persikėlė į įstaigos sporto salę. Kad širdis būtų rami ir mylinti, pirmiausia ji turi būti sveika. Fizinio ugdymo mokytojas Ugnius S. bei grupių mokytojos su ugdytiniais prisijungė prie organizacijos „Gelbėkit vaikus“ socialinės iniciatyvos „SOLIDARUMO BĖGIMAS“. Šios iniciatyvos tikslas - diegti ugdytiniams solidarumo bei empatijos vertybes ir raginti susimąstyti apie vaiko teises Lietuvoje bei visame pasaulyje. „Gluosnio“ ugdytiniai dabar tikrai žino, kad sportuodami bus sveiki ir stiprūs.

**Lietuviškai drakoniuką prakalbino
Ona Mingė Slušnytė**

© DINOS AND COMICS

Kauno r. Giraitės darželio psichologė Irena Bakevičienė

Niekas jau neabejoja socialinio emocinio ugdymo svarba. Mūsų darželyje šiam ugdymui skiriamas ypač didelis dėmesys jau ne vienerius metus. Tačiau mes suprantame, kad labai svarbu pradėti nuo savęs. Mokytojos dažnai dalyvauja įvairiuose mokymuose, renginiuose, kur semiasi naujų idėjų, kaip lengviau padėti vaikams sugyventi su įvairiais jausmais, o grįžusios patirtį panaudoja savo darbe.

Nors socialinis emocinis ugdymas vyksta nuolat ir kasdien, tačiau šiais mokslo metais jau turėjome įdomių patirčių, kuriomis ir norime pasidailinti. Padėti atpažinti, rasti ir pritaikyti savo šypsena – nelengva užduotis net matant savo atvaizdą. Šią užduotį vaikai išbandė Šypsenos dienoje. O prisiminti „stebuklingus“ mandagumo, pagarbos, draugiškumo ir dėkingumo žodžius padėjo užsiėmimai, skirti Pasaulinei psichikos sveikatos dienai paminėti.

Dar kartą įsitikiname, kiek daug smagių emocijų patiria vaikai mėgindami atrasti savo ir kitų vidinį pasaulį!

Kaip susirasti draugą?

Vilniaus lopšelio – darželio „Aušrelė“ priešmokyklinio ugdymo mokytoja Jolita Stankevičiūtė

Šiuos mokslo metus Vilniaus lopšelio-darželio „Aušrelė“ grupė „Smalsučiai“ pradėjo tema „Kaip susirasti draugą?“. Ryto rato metu diskutavo apie draugystę atsakydami į klausimus: kaip susirasti draugą, kaip padėti draugui, jeigu jis yra nusiminęs, kokie žodžiai ar darbai skaudina ar džiugina? Vaikai iš įvairios gamtinės medžiagos gamino paveikslą draugui, surengė paveikslų ekspoziciją. Po to paveikslai „iškeliavo“ namo pas draugus. Emocijų spektras dovanojant ir gaunant paveikslą įvairus: nuostaba, džiaugsmas, susijaudinimas... Toliau vyko emocijų „išlaisvinimas“ klausantis M. K. Čiurlionio kūrinio „Miškas“. Tokios veiklos įgalina vaikus nebijoti įvardinti ir atpažinti kylančias emocijas ir jausmus.

Aš jaučiuosi laimingas

Raseinių lopšelyje-darželyje „Liepaitė“ autorės: Rūta Paulauskienė Vyresnioji logopedė, Laima Galinaitienė Visuomenės sveikatos specialistė

Emocijos ir jausmai vaidina labai svarbų vaidmenį mūsų gyvenime. Emocijos kyla spontaniškai ir trunka neilgai, o jausmai - kiek intensyvesni ir trunka ilgiau. Emocinės reakcijos mus lydi nuo pirmų dienų, tačiau jas išreikšti, įvardinti yra sudėtinga. Susirinkę į salę vaikai žiūrėjo filmuką „Kitoks ežiukas“ – diskutavo, kaip kitoks ežiukas įsiliejo į draugų būrį ir kaip jam sekėsi bendrauti, kokie jausmai jį aplankė.

Siekiant padėti vaikams daugiau sužinoti apie jausmus ir emocijas, Raseinių lopšelyje-darželyje „Liepaitė“ pagalbos mokiniui specialistų grupė organizavo renginį vaikų psichinei sveikatai gerinti „Aš jaučiuosi laimingas“. Jame dalyvavo vyresniojo amžiaus vaikų grupių ugdytiniai: "Gandriukai", "Drugeliai" ir "Ežiukai". Vaikai turėjo skirti įvairios tekstūros paviršius ir papasakoti koks jausmas aplanko, kai liečia švelnios, šiukščios, grublėtos tekstūros paviršius, susipažinti, nupiešti emocijas ir jų veidukus, taip pat - pasigaminti antistresinius kamuoliukus, spalvų pagalba atpažinti savo jausmus, išmokti taisyklingai kvėpuoti ir atsipalaiduoti.

Po to visi dalyviai rinkosi salėje, kur dalinosi patirtais įspūdziais bei džiaugėsi teigiamų emocijų lipdukais, kuriais apdovanojo organizatoriai.

Nusišypsokime

Mokytojas klausia mokinių:

- Vaikai, kas yra egoistas?

- Egoistas – tai toks žmogus, kuris niekada negalvoja apie mane, – atsako mokiny.

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“ direktorė Indrė Matevičienė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja Vanda Bakutienė

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“ pedagogai pagal ilgalaikę nuoseklią socialinio emocinio ugdymo programą Kimochi programą pradėjo dirbti nuo 2017 metų.

Tikslingi, kryptingi, nuoseklūs užsiėmimai organizuojami du kartus per savaitę.

Šių metų balandžio-gegužės mėnesiais darželio pedagogės Vanda Bakutienė ir Vida Alekniienė, vadovaujamos darželio direktorės Indrės Matevičienės, organizavo rajoninį kūrybinį projektą „Kimochi pasaulyje“. Projekto metu siekta integruoti į socialinį emocinį ugdymą STEAM metodikos elementus, plėtoti nuoseklią ilgalaikę socialinės emocinės ugdymo programos Kimochi įgyvendinimą ugdymo įstaigose, skatinti organizuoti vaikų kūrybines dirbtuves, skatinančias panaudoti įgytas žinias, patirtį dalyvaujant Kimochi programoje, stiprinti bendradarbiavimą tarp rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų taikant inovatyvias idėjas pagal rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“.

Projektas buvo vykdomas trimis etapais: pirmiausia vaikai kūrė savo įsivaizduojamą Kimochi pasaulį, mintis užrašydami QR kodo pagalba. Visi darbai buvo eksponuojami darželio erdvėse. Į rajoninį kūrybinį projektą įsijungė 8 Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“ grupių ugdytiniai, taip pat ugdytiniai iš Raseinių lopšelio-darželio „Liepaitė“, Raseinių r. Ariogalos lopšelio-darželio, Raseinių r. Girkalnio pagrindinės mokyklos, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos.

Antrojo projekto etapo metu darželio grupių „Voveriukai“, „Ežiukai“ ir „Pelėdžiukai“ vaikų komandos dalyvavo žinių įtvirtinimo viktorinoje. Dalyviai praktiškai išbandė Mindfulness metodiką, veikė su sukurta Kimochi personažo ugdomąja priemone. Veiklos salėje nesibaigė, jos persikėlė į lauką. Ten vyko orientacinė veikla, kur vaikai vadovaudamiesi žemėlapiams, atlikdami ir įveikdami įvairias užduotis turėjo surasti paslėptą siurprizą.

Trečiasis projekto etapas – rajoninė pedagogų, pagalbos vaikui specialistų patirties sklaida įgyvendinant nuoseklią ilgalaikę socialinių emocinių kompetencijų ugdymo programą Kimochi. Patirtimi kaip Kimochi veikla plėtojosi nuo teorijos iki praktikos dalinosi pranešėjai iš Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“ ir „Liepaitė“, Raseinių r. Girkalnio pagrindinės mokyklos, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos. Džiaugiamės sulaukę kolegų, besidominčių šios programos įgyvendinimu, ir iš Raseinių r. Nemaškėčių Martyno Mažvydo gimnazijos, Raseinių specialiosios mokyklos. Raseinių rajono švietimo pagalbos tarnybos metodininkė Jurga Urbonavičienė reflektavo, kad šios programos nuoseklus kryptingas įgyvendinimas ženkliai prisideda prie ugdymo kokybės gerinimo. Šio susitikimo metu pristatėme darželio sukurtas autentiškas ugdomasias priemones, Kimochių rinkinius, metodinę medžiagą.

Gegužės 18 dieną visa darželio komanda (direktorė Indrė Matevičienė, ikimokyklinio ugdymo mokytojos Vanda Bakutienė ir Vida Alekniienė) kartu su Kimochių personažu Kate (kūno kultūros pedagogė Renata Norkienė) vyko į Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyrių. Ten mūsų komanda organizavo Viduklės vaikams ugdomasias veiklas, kūrybines užduotis. Įsitikinome visi, kad tokia bendradarbiavimo forma efektyvi ne tik ugdytiniais, ji sudaro sąlygas plėtoti profesinei pedagogo asmenybės ūgčiai.

Džiaugiamės, kad šios programos įgyvendinimas mums padeda sutelkti ugdytinius bendrai veiklai, ugdo vaikų pasitikėjimą, geranoriškumą, savimonę, moko kalbėtis apie jausmus.. Rekomenduojame šią ugdymo programą pradėti kuo anksčiau, nes kiekvienais metais augdami kartu su Kimochių personažais vaikai vis daugiau supranta apie jausmus, patiriamas emocijas, skirtingas bendravimo su kitais situacijas, programa plėtoja ir mūsų, pačių pedagogų, socialines emocines kompetencijas.

SEU ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Kauno lopšelio-darželio „Ežiukas“ direktorės pavaduotoja ugdymui Rasita Masaitienė

Socialinio emocinio ugdymo tikslas – saugoti ir stiprinti vaiko psichinę sveikatą, formuojant teigiamas nuostatas, empatiją bei norą padėti kitiems.

Ikimokyklinė įstaiga užtikrina sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto ir žalingiems įpročiams aplinką bei ugdymo, švietimo programų įgyvendinimą. Į ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programas integruojama „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“ ir „Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius“ programa, ugdomosiose veiklose naudojami programos „Kimochis“ elementai. Priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai dalyvavo tarptautinėje prevencinėje programoje „Zipio draugai“.

Kasmet įstaigoje vykdoma smurto ir patyčių prevencija, sveikos gyvensenos skatinimo renginiai: „Draugo“, „Tolerancijos“, „Komplimentų“, „Žmonių su Dauno sindromu diena“, „Šypsenos“, „Sveikuoliškų pyragų“ dienos, „Savaitės be patyčių“. Daugelį metų organizuojame jau tradicija tapusią akciją „Padovanokime gerą nuotaiką ir šypseną“, skirtą psichikos ir sveikatos dienai paminėti, dalyvaujame respublikiniuose ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir eTwinning projektuose.

Mokytojai ir kiti darbuotojai nuolat tobulina kvalifikaciją ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityse. Bendruomenės nariai vadovaujasi įstaigos „Smurto ir patyčių prevencijos programa“, šiuo metu mokytojai dalyvauja ilgalaikiuose „Kauno miesto mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos srityje didinimo, 2022 m.“ mokyklose.

VDU klasikinio ugdymo mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui Jurgita Sunelaitienė

Yra sakoma, kad tikrasis mokymasis vyksta tada, kai žmogus reflektuoja ir dalinasi. Tai yra būtina norint kokybiškai mokytis, o ypač matuojant asmeninę ūgtį. Tai yra būtina ir tobulėjimo, augimo, gyvenimo įgūdžių ugdymosi sąlyga.

Atsigręžę į praėjusius 2022 metus, galime drąsiai pasidžiaugti mokykloje vykusiomis socialinio emocinio ugdymo konferencijomis, kurių metu mokiniai reflektuoja ir dalinasi savo patyrimais tobulėjimo ir savęs pažinimo kelionėje.

Užbaigdami mokslo metus, visi 5-10 klasių mokiniai dalinasi savo patirtimis praktinėje konferencijoje „Mano atradimai per SEU“. Konferenciją pradėjome prisimindami ir dar kartą aptardami esmines socialines emocines kompetencijas: savimonę, savitvardą, socialinį sąmoningumą, tarpusavio santykių įgūdžius bei atsakingą sprendimų priėmimą. Diskutavome, kaip šias kompetencijas ugdytis, kodėl jos svarbios mūsų gyvenime, kokią įtaką daro sėkmingam ir visapusiškam asmenybės ugdymuisi ir reflektavome, kaip sekėsi jas ugdytis šiais metais, kokia buvo asmeninė ūgtis. 5-10 klasių mokiniai pristatė savo parengtus pranešimus apie tai, kas labiausiai įsiminė SEU užsiėmimų metu, ką išmoko.

Antroje konferencijos dalyje mokinių tarybos nariai pakvietė visus sudalyvauti spektaklyje – situacijų simuliacijoje. Žiūrovai patys sprendė situacijų eigą, veikėjų konfliktus, dalino jiems patarimus, keitėsi su jais vietomis. Tokie užsiėmimai leidžia suprasti, kad visose gyvenimo situacijose patys esame atsakingi už savo sprendimus, kaip elgtis bei reaguoti į aplinką. Mokiniai atviravo, kad mokslo metus pabaigė ne tik pasisėmę bei pasidalinę daug gerų emocijų, bet ir sustiprę vidumi. Gera dalintis savo atradimais.

Kitas reikšmingas savanorystės kompetencijų ugdymosi renginys - „Daryti gerus darbus nesunku“ vyko prieš pat Kalėdas. Mokiniai pristatė, kaip sekėsi puošti atskiras mokyklos erdves, iš plastikinių buteliukų gaminti barškučius muzikos pamokoms ar kasryt ruošti smulkias staigmenėles tiek mokytojams, tiek bendraklasiams bei stebėti jų emocijas

netikėtai pradžiuginus. Kiti tvarkė kabinetų spintas, perrinko, išrūšiavo ir išmetė jau seniai nebenaudojamus daiktus. Treti savanoriavo ne viename mokyklos renginyje ir net negalią turinčių žmonių centre „Korys“ organizavo kalėdinių žaisliukų dirbtuves. Buvo ir tokių, kurie savanoriavo bažnyčioje, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, bibliotekoje. Besidalinančių savo patirtimi mokinių šypsenos ir žėrinčios akys parodė, kokia yra savanorystės esmė.

Susitikimą baigėme trumpa meditacija, kurios metu išgirdome, kaip galima pripildyti savo vidinį Gerumo kibirėlį ir kaip reikia gyventi, kad jis neištuštėtų. Visi sutarė, kad geriems reikia būti ne tik gruodžio mėnesį, bet ir visus metus. Socialinio emocinio ugdymo pamokos mokykloje nėra naujiena, tačiau pačių mokinių vedami užsiėmimai visuomet sulaukia susidomėjimo ir aktyvaus dalyvių įsitraukimo. Suteikdami jiems galimybę dalintis patirtimis ir atradimais, reflektuoti ir įsivertinti, skatiname mokinių saviraišką, ugdome kūrybišką mąstymą, darbštumą, atjautą ir kompetencijas, būtinas šiuolaikiniame gyvenime. Refleksija ir dalinimasis savo pasiekimais - tai būdas pažinti save, įsivertinti bei galimybė įgyti vidinių išteklių sėkmingam ir laimingam gyvenimui, saviraiškai ir savirealizacijai.

Žaidimas Stebėtojas

Žaidimo vedėjas grupę vaikų atveda ant pievos, laukymės ar į kokią kitą vietą, iš kurios atsiveria puiškus ir įdomus vaizdas (būrų gerai, kad matytųsi kuo daugiau įvairių objektų – namų, medžių, kelių, mašinų, bokštų, bažnyčių...).

Visi atsivėrusį prieš akis vaizdą stebi kelias minutes ir nususuka.

Viena žaidėjas, žiūrėdamas į vaizdą, užduoda kitiems įvairius klausimus apie tai, ką jie spėjo pamatyti. Už kiekvieną teisingą atsakymą vaikas gauna tašką.

Šį žaidimą taip pat galima žaisti žygio metu pasiekus kokią nors svarbią vietą ar apžvalgos aikštelę, kad vaikai labiau įsimintų tai, ką matė.

Vaidmeninių žaidimų taikymas savarankiškumo lavinimui, vaikams su Dauno sindromu

Marijampolės mokyklos – daugiafunkcinio centro „Žiburėlis“ pedagogo padėjėja, ergoterapeutė Estela Geležauskaitė

Esu Estela Geležauskaitė, pėmai baigiau ergotertapijos studijas Kauno kolegijoje, šiuo metu dirbu Marijampolės mokykloje daugiafunkciniame centre „Žiburėlis“, jau ilgą laiką savanoriauju Marijampolės asociacijoje „Suvalkijos saulytės“. Ten įkurtame dienos centre pažinau daugybę nuostabių vaikučių bei jų šeimų. Visi jie tapo tarsi mano antra šeima, todėl savo baigiamąjį darbą – tyrimą taip pat nusprendžiau atlikti šioje asociacijoje.

Mano baigiamojo darbo tema buvo „Vaikų su Dauno sindromu savarankiškumo lavinimas produktyviojoje bei laisvalaikio veiklose, taikant vaidmeninius žaidimus“. Pasirinkti būtent šią temą mane paskatino noras plačiau pažinti vaikučius su Dauno sindromu bei patirtis, kurioje atsiskleidžia tai, jog vaikams tinkamiausias mokymo būdas yra veiklos pateikimas žaidimo forma. Apsipirkimas, kino teatras, maitinimo įstaigos bei vandens pramogos, šie žaidimai buvo taikomi 4 mėnesius, jų dėka vaikai buvo mokomi dalykų kurių jiems prireiks tolimesniame gyvenime, tai yra, kantrybės, bendradarbiavimo, veiksmų sekos įsiminimo, taisyklių laikymosi, veiksmo pradžios ir pabaigos pabrėžimo bei buvo skatinamas kuo didesnis savarankiškumas atliekant veiklas. Visi šie žaidimai vaikams leido įsigilinti į atliekamą veiklą bei įgyti įgūdžių, reikalingų šiai veiklai atlikti. Atliekant tyrimą išryškėjo naudingos priemonės, kurios padeda vaikams, turintiems Dauno sindromą, lengviau atlikti veiklą, tai gali būti ir rekomendacijos vaikų tėveliams, kurios gali pagelbėti kasdienėje veikloje:

- Prieš atliekant kokią nors mažiau pažįstamą veiklą naudinga pasitelkti vaizdines korteles, kurios akcentuotų veiksmų seką ir supažindintų su atliekama veikla;
- Norint pabrėžti veiksmo pradžią ir pabaigą naudinga naudoti laikrodį, kuriame nustatomas atitinkamas laikas, jam suskambėjus suprantama veiksmo pabaiga;
- Jei reikia kažko palaukti ilgesnį laiką, galima išnaudoti jį žaidžiant kokį nors žaidimą, pavyzdžiui, pasirinkti vieną toje aplinkoje matomą daiktą ir leisti atspėti kitiems kas tai;
- Norint išmokyti naujo įgūdžio reikia kartoti atliekamą veiksmą bei duoti daugiau laiko įsigilinti į jį.

Vaikai su Dauno sindromu naujų dalykų mokosi kartodami, todėl labai svarbu pakartoti jau išmoktą veiksmą, akcentuoti jo svarbą. Atlikdama šį tyrimą, pasisėmiau daug naudingos patirties kaip būsima specialistė, tuo pačiu labai džiugino rezultatai: vaikai tapo savarankiškesni, laukdavo vaidmenų žaidimų, noriai juos atlikdavo ir mokėsi naujų dalykų. O džiugios vaikų emocijos bei plačios šypsenos atpirko visą įdėtą darbą.

KLASĖS DIZAINO ĮTAKA MOKYMOI IR ĮSITRAUKIMUI MOKYTTIS

KLASĖS APLINKA JAU SENIAI PRIPAŽINTA KAIP DARANTI ĮTAKĄ MOKINIŲ SAVIJAUTAI KLASĖJE IR MOKYMOSI SĖKMEI.

MOKSLINIAI TYRIMAI ATSKLEIDĖ, KAD MOKYMOSI APLINKA MOKYMOSI PAŽANGAI GALI TURĖTI 25 PROC. ĮTAKOS.

PATEIKIAME KELETĄ Salfordo universiteto atlikto tyrimo apibendrintų išvadų.

KLASĖS DIZAINO VEIKSNIAI LEMIANTYS MOKINIŲ ĮSITRAUKIMĄ:

75 PROC. MOKINIŲ PASIEKIMŲ SKIRTUMŲ GALIMA PAAIŠKINTI ATSIŽVELGIANT Į APLINKĄ.

15 PROC. MOKINIŲ PAŽANGA SKIRIASI DĖL MOKYMO APLINKOS.

15 PROC. MOKINIŲ MOKYMUISI ĮTAKĄ DARO KLASĖS ORO KOKYBĖ.

12 PROC. MOKINIŲ MOKYMUISI ĮTAKĄ DARO KLASĖS SPALVA.

20 PROC. MOKINIŲ MOKYMUISI ĮTAKĄ DARO KLASĖS APŠVIETIMAS.

APŠVIETIMAS IR INTERJERO DIZAINAS

TURĖTŲ SKATINTI MOKINIŲ BENDRAVIMĄ, NES TYRIMAI PATVIRTINA, KAD:

LIUMINESCENCINIS APŠVIETIMAS MOKYKLOSE SIEJAMAS SU KAI KURIŲ MOKINIŲ HIPERAKTYVUMU IR DĖMESIO STOKA.

BŪTINA KONTROLUOTI AKINIŲ.

KUR NEPATENKA NATŪRALUS APŠVIETIMAS ŠVIESĄ REIKIA SUKURTI NAUDOJANT **AUKŠTOS KOKYBĖS DIRBTINĮ APŠVIETIMĄ.**

GEROS KOKYBĖS APŠVIETIMAS DARO ĮTAKĄ SKAITYMO, ŽODYNO PLĖTOJIMO, GAMTOS MOKSLŲ MOKYMOSI REZULTATAMS.

KLASĖS IŠPLANAVIMAS PADEDA SUSIKAUPTI, GERINA MOKYMĄSI, SKATINA GERESNĮ ELGESĮ IR MOKINIŲ PAŽANGĄ.

ĮVAIRIALYPIŠKAS PATALPŲ PLANAS SUTEIKIA DAUGIAU ERDVĖS ĮDOMIOMS IR ĮTRAUKIANČIOMS VEIKLOS SRITIMS.

DIRBANT DISKUSIJŲ GRUPĖSE ŽINIŲ IŠLAIKYMO LYGIS YRA 50 PROC.

MOKINIŲ DARBŲ DEMONSTRAVIMAS DIDINA PRODUKTYVUMĄ IR ĮKVEPIA PASIEKIMAMS.

KITŲ MOKYMŲ PADEDA IŠLAIKYTI 80 - 90 PROC. ŽINIŲ.

KĖDĖS IR DARBO STALAI TURI BŪTI PATOGŪS, PATVARŪS, ERGONOMIŠKI IR PRITAIKYTI AMŽIAUS GRUPEI.

KLASĖS SU SAVITO DIZAINO ELEMENTAIS KURIA PATOGESNĘ DARBO APLINKĄ.

SPALVOS TURI ĮTAKOS NUOTAIKAI IR ELGESIUI, SMEGENŲ STIMULIACIJAI IR NET BENDRAI SVEIKATAI.

VĖSIOS SPALVOS GALI DARYTI ĮTAKĄ ŠIRDIES RITMUI, MAŽINTI KRAUJOSPŪDĮ IR ELGESIO PROBLEMAS.

ŠVIESIOS SIENOS SU RYŠKIAPALVĖMIS FUNKCINĖMIS SISTEMOMIS YRA VEIKSMINGIAUSIOS MOKYMUISI KLASĖJE.

PAPILDOMI SPALVOTI ELEMENTAI KLASĖJE SKATINA MOKINIŲ ĮSITRAUKIMĄ. PAVYZDŽIUI, SPALVOTIS KĖDĖS, ŽALIUZĖS AR STALAI AR KITOS DETALĖS SUTEIKIA PAPILDOMUS REIKALINGUS SPALVOTUS ELEMENTUS.

ŠILTOS SPALVOS, PAVYZDŽIUI, RAUDONA, GELTONA IR ORANŽINĖ, ASOCIUOJASI SU AKTYVUMU, LAIME IR KOMFORTU.

Socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinimo bendrojo ugdymo mokyklose barjerai

**Kuršėnų Pavėnių mokyklos daugiafunkcio centro SEU mokytoja
Gintarė Pučinskienė**

Baigiamasis magistro studijų projektas

Šiuolaikinėje visuomenėje socialiniai ir emociniai įgūdžiai yra svarbūs, nes jie padeda pasiekti sėkmę tiek profesinėje veikloje, tiek asmeniniame gyvenime. Mokiniam socialiniai ir emociniai įgūdžiai yra esminiai, jie padeda klestėti, rasti savo vietą mokykloje ir gyvenime, padeda mokiniams sėkmingiau adaptuotis mokykloje, mažinti smurtą ir patyčias, formuoti pozityvų socialinį elgesį. Socialiniai ir emociniai įgūdžiai sumažina emocinę įtampą, padeda susikoncentruoti, tuomet labiau sekasi įsisavinti akademinę medžiagą, kyla pažanga ir pasiekimai. SEU reikalingumo kontekste tai aktualu dėl to, jog nuo 2017m. prevencinių smurto ir patyčių programų, apimančių ir SEU, įgyvendinimas šalies mokyklose tapo privalomas. Šiuo metu atnaujinamas ugdymo turinys dar labiau aktualizuoja socialinių ir emocinių įgūdžių svarbą. Nuo 2023 mokslo metų šalies mokyklose pradeda diegti Gyvenimo įgūdžių programa, kurios didžiąją dalį turinio apima socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymas.

Lietuvoje yra socialinio ir emocinio ugdymo programos, kurias ugdymo institucijos gali pasirinkti ir įgyvendinti. Prevencines programas Lietuvos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija akreditavo įgyvendindama ES projektą „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas II“ 2014-2020m. Pasibaigus projektui, neliko vieningos SEU programų akreditavimo sistemos bei nėra aiškus SEU programų įgyvendinimo reglamentavimas. Nėra aišku, kaip SEU programos įgyvendinamos mokyklose praktiškai. Su programomis dirbantys mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai dažnai mini iškylančius barjerus. Nėra gausu mokslinių tyrimų, atskleidžiančių SEU programų įgyvendinimą bei galimus barjerus Lietuvoje.

Siekiant išsiaiškinti, kokie barjerai iškyla įgyvendinant socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programas ir kokie galimi šių barjerų mažinimo būdai, buvo atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimo tikslas – nustatyti konkrečios SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinimo bendrojo ugdymo mokyklose barjerus. Tyrime dalyvavo 350 mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų asmenų, kurie 2021-2022 m. praktiškai įgyvendino SEU programą „Paauglystės kryžkelės“. Atskleista socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programos „Paauglystės kryžkelės“ esmė.

Atlikus mokslinės literatūros analizę buvo išskirti esminiai SEU įgyvendinimą palaikantys veiksniai ir galimi barjerai. Kadangi šiame darbe SEU įgyvendinimą palaikančių veiksmų nebūvimas traktuojamas kaip galimi barjerai, šie elementai darbe buvo aptariami kartu. Išskirtos dvi pagrindinės barjerų charakteristikos: išoriniai (pirmos eilės) ir vidiniai (antros eilės) barjerai.

Išorinius (pirmos eilės) barjerus iliustruoja šie indikatoriai: išteklių (finansiniai, priemonių ir laiko); parama ir palaikymas (tėvų parama ir įsitraukimas, mokyklos administracijos parama ir bendradarbiavimas); efektyvūs mokymai pedagogams.

Vidinius (antros eilės) barjerus iliustruojantys indikatoriai: pedagogų žinios ir įgūdžiai (pedagogų kompetencija bei pasitikėjimas savimi); pokyčių priėmimas (pedagogų lūkesčiai, požiūris ir įsitikinimai, motyvacija mokytis ir priimti pokyčius profesinėje veikloje); pedagogų socialinės ir emocinės kompetencijos bei emocinė savijauta.

Taigi, nustatius ir įvertinus visus įmanomus SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinimo bendrojo ugdymo institucijose barjerus, paaiškėjo kad didžiausi barjerai yra šie išoriniai (pirmos eilės):

- netinkamas mokinių elgesys SEU metu;
- efektyvių mokymų pedagogams trūkumas;
- tėvų paramos/įsitraukimo trūkumas;
- laiko trūkumas;
- priemonių trūkumas;
- finansinių išteklių trūkumas.

Silpniausiai pasireiškę barjerai yra šie:

- pedagogų socialinių, emocinių kompetencijų trūkumas bei prasta emocinė savijauta (vidinis);
- pedagogų pasitikėjimo savimi trūkumas (vidinis);
- pedagogų nenoras mokytis ir priimti pokyčių darbinėje veikloje (vidinis).

Atskirai įvertinus visus su išoriniais barjerais ir su vidiniais barjerais susijusius teiginius išryškėjo tie, su kuriais respondentai dažniausiai sutinka. Respondentai dažniausiai sutinka su šiais išoriniais barjerais susijusiais teiginiais:

- tėvai dažnai neturi laiko ar energijos įsitraukti į savo vaikų SEU programas;
- dirbant prevencinį darbą mokykloje jiems yra neskiriamas papildomas finansavimas;
- mokiniams trūksta motyvacijos mokytis socialinių, emocinių įgūdžių dėl jų nerimto požiūrio į tokių ugdymąsi.

Respondentai dažniausiai sutinka su šiais vidiniais barjerais susijusiais teiginiais:

- jie netiki, jog mokykla jiems apmokės už gerai atliktą darbą ugdant mokinių socialinius, emocinius įgūdžius;
- jiems dėl patiriamos streso atsiranda minčių palikti mokyklą, bei kyla nepasitenkinimas darbu.

Įvertinus barjerų sąsajas su respondentų amžiumi, darbo vieta, darbo pobūdžiu paaiškėjo, kad kuo respondantai vyresni, tuo jie dažniau sutinka, kad:

- jie nemano, kad SE įgūdžių ugdymas turėtų vykti per jų pamokas;
- jiems prastai sekasi naudotis IKT, kurios padeda ugdant mokinių SE įgūdžius;
- jie abejoja dėl SEU taikymo efektyvumo.

Respondantai dirbantys kuo didesnio miesto įstaigose, tuo jie dažniau sutinka, kad:

- stinga administracijos paramos ir bendradarbiavimo;
- jiems stinga noro mokytis, kaip taikyti SEU ir priimti pokyčius darbinėje veikloje;
- dėl patiriamos streso jiems kyla nepasitenkinimas darbu ir atsiranda minčių palikti mokyklą.

Dalyko pedagogai dažniau negu kiti respondantai išreiškia:

- laiko trūkumus;
- pedagogų kompetencijos trūkumus;
- pedagogų ribotus lūkesčius;
- neįgiamą pedagogų požiūrį ir pedagogų nenorą mokytis ir priimti pokyčių.

Atsižvelgiant į tai, kokie tyrimo metu nustatyti didžiausi barjerai, pasiūlyti šių barjerų mažinimo sprendiniai:

Barjerui netinkamas mokinių elgesys SEU metu sumažinti siūloma: daugiau dėmesio mokinio stiprybėms grįstam požiūriui į mokinių elgesį; susikoncentruoti į probleminio elgesio keitimą ir SEU metodus, užuot kreiptis dėmesį į probleminį elgesį ir tinkamo elgesio dažniausiai nepastebinti; naudoti tinkamus SEU metodus; sudaryti sąlygas pedagogams kelti kvalifikaciją ir aktyviai skatinti jų SEK vystymą.

Barjerui efektyvių SEU mokymų pedagogams trūkumas sumažinti siūloma: sudaryti sąlygas mokytojams ir kitiems bendruomenės nariams netrukdomai dalyvauti praktiniuose seminaruose; svarbu įtraukti įvairių visos mokyklos personalą ir pasiūlyti jiems reikalingus programos mokymus; SEU programos atstovai turėtų užtikrinti nuoseklų, periodišką mokytojų ir mokyklų metodinį konsultavimą.

Barjerui tėvų paramos / įsitraukimo trūkumas mažinti siūloma: motyvuoti, raginti, kviešti tėvus dalyvauti ne tik susirinkimuose, bet ir mokymosi tarnaujant projektuose, akcijose, įsijungti į renginių organizavimą, mokyklos veiklos planų sudarymą, vizijos kūrimą ir panašiai; aktyviau reikšti pasitikėjimą tėvais sprendžiant įvairias su mokykla susijusias problemas.

Su laiko, finansų ir priemonių ištekliais susijusių barjerų mažinimui siūloma: iš anksto apsvarstyti, kaip bus finansuojamas SEU įgyvendinimas; būtinas programos nuoseklus tvarumo planavimas; administracija turėtų apgalvoti ir su bendruomene nuolat derinti reikalingų išteklių planavimą.

Darbe suformuluotos rekomendacijos atskiroms subjektų grupėms. Su SEU programa „Paauglystės kryžkelės“ dirbantiems mokytojams: nuosekliai dalintis tarp savo ar kitų mokyklų mokytojų gerą SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinimo patirtimi nuolat tobulinti savo kompetencijas SEU srityje, naudoti tinkamus SEU metodus, kurie užtikrina kiekvieno mokinio aktyvų dalyvavimą, pasitikėjimo savimi didinimą; gerokai didesni dėmesį skirti palaikančios ir pozityvios mokymosi aplinkos kūrimui ne tik per SEU užsiėmimus, bet viso ugdymo proceso metu. Mokyklų administracijai vertėtų: bendradarbiaujant su įstaigos bendruomene, numatyti aiškų ir nuoseklų SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ finansavimą ir aprūpinimą reikalingais laiko bei priemonių ištekliais. Ypač akcentuojant pedagogų pasiruošimą programos užsiėmimams; programos tvarumui palaikyti vertėtų mokykloje SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinimui skirti vieną savaitinę pamoką klasei, kuri būtų įrašyta mokinių tvarkaraštyje; mokykloje suburti SEU koordinavimo komandą ir skatinti pedagogus dalyvauti SEU mokymuose; prireikus kreiptis pagalbos į programos administratorių. Tyrėjams vertėtų: apsvarstyti galimybę atlikti empirinius tyrimus, siekiant išsiaiškinti kitų SEU programos „Paauglystės kryžkelės“ įgyvendinime dalyvaujančių šalių (administracijos, mokinių, tėvų / globėjų) nuomonę ir požiūrį apie iškylančius barjerus; taikyti kokybinę tyrimo priegai, t.y. atlikti giluminį interviu, analizuoti refleksijas, dienoraščius, orientuotis į atvejo analizę. Programos „Paauglystės kryžkelės“ administratoriams Lietuvoje vertėtų: periodiškai organizuoti metodines konsultacijas ir mokymus ugdymo įstaigų bendruomenėms ir pedagogams, dirbantiems su šia programa.

Šis tyrimas leidžia man kaip pedagogai įprasminti savo patirtį SEU srityje, tobulėti. Tyrimo rezultatai patvirtino mano patirtimi paremtą nuostatą, jog SEU turi būti integruotas į visas kasdienes mokyklos veiklas, į visas klases, turi turėti sąlyčio taškus su šeimomis ir bendruomenės veiklomis, būti palaikomas visos švietimo sistemos. Be viso to, vieni iš svarbiausių sraigtelių šiame procese – stiprios socialinės emocinės kompetencijos demonstruojantys pedagogas bei kokybiškas SEU įrankis – programa „LIONS QUEST“ programos – mano praktika patikrintas visapusiškas, nuoseklus, pozityvus, kompleksinis, moksliniais tyrimais paremtas įrankis. Juo remsiuosį gyvendinama naująją Gyvenimo įgūdžių ugdymo programą. Džiaugiuosi ir didžiuojuosi turėdama galimybę prisidėti prie Lietuvos vaikų visapusiško ugdymo ir tobulėdama kartu su jais.

Vilkaviškio muzikos mokyklos pavaduotoja ugdymui Gintarė Gudeliauskė

Meninis ugdymas lavina bendravimo, bendradarbiavimo, atkaklumo ir koncentracinius įgūdžius, yra svarbus siekiant užsibrėžtų tikslų, skatina individualų ir kolektyvinį kūrybiškumą, didina supratimą ir pagarbą kitiems (Burnaford ir kt., 2007). Menų integracija, kuri sujungia menų (šokio, muzikos, ir vaizduojamųjų menų) turinį ir įgūdžius laikoma paveiklaus mokymo(si) būdu, kuris besimokantiejiems sukuria sąlygas naujos patirties saviraiškai. 2022 m. birželio 6-11 d. siekiant modeliuoti mokymui(si) palankią aplinką Vilkaviškio muzikos mokyklos II korpusė, pasirinkta inovatyvi programos forma – hepeningas. Hepeningas - tai improvizuotas renginys (2. meno ar sporto renginys, DLKŽ) iš kelių, dažnai tarpusavyje nesusijusių veiksmų ne meninėje erdvėje. Toks renginys turi dailės, muzikos, teatro, kino, choreografijos elementų. Hepeningo scenarijus dažniausiai neapibrėžtas, paliekama laisvė nenumatytiems įvykiams. Kiekvienas hepeningo dalyvis gali laisvai improvizuoti, vartodamas įvairių meno šakų raiškos priemones. Hepeningu siekiama stebinti, šokiruoti (gerąja prasme), ištrinti ribą tarp meno ir kasdienio gyvenimo, sukurti netikėto įvykio įspūdį, įtraukti į veiksmą žiūrovą (<https://vilniausgalerija.lt/2022/03/23/ar-zinote-kas-yra-hepeningas/>).

Vilkaviškio muzikos mokyklos pavaduotoja ugdymui Gintarė Gudeliauskė sukvietė mokyklos bendruomenę visiems kartu išpiešti mokyklos sienas. Buvo gražu žiūrėti, kaip visi hepeningo dalyviai bendravo, kaip gražėjo mokyklos aplinka. Įgyvendinę hepeningą „Stebinančiai, gyvai, prasmingai menų sintezės kontekste“ Vilkaviškio muzikos mokyklos bendruomenės nariai atsiliepia:

Įsimintinos dienos. Malonus šurmulyš, gera nuotaika, mokytojų ir mokinių bendrystė, noras mokytis ir dirbti gražesnėje aplinkoje, džiaugsmas galutiniu rezultatu. Tai HEPENINGAS. (Violeta)

Dalyvavimas hepeninge buvo nuostabi, įdomi ir kartu neįprasta patirtis, kupina juoko, nepakartojamų akimirklų, laisvės, netikėtumų ir nepamirštamo rezultato. Trumpam laikui mes visi tapome dailininkais, išgyvenome jausmus, kuriuos menininkai išgyvena kurdami savo darbus. Kūryba, bendrystė, prasminga veikla, vieninga komanda, geros emocijos, tai amžinasis hepeningas. (Žaneta)

Veikti kartu buvo prasminga, šilta, įdomu, su iššūkiu. Kiekvieną kartą pamačius kartu sukurtus rezultatus pasidaro džiugu, jaučiasi bendrystės jėga, nejučia nusišypsai. (Gintarė)

Hepeningas – naujos patirtys improvizavimo renginyje, bendrystės džiaugsmas. (Kristina)

Mokykloje vykęs hepeningas buvo įdomus ne tik kaip pats kūrybinis procesas, bet ir laukiamas galutinis rezultatas. Tai buvo nauja patirtis, įdomi veikla ir puiki galimybė išlaisvinti savo fantaziją. (Edita)

Dirbti buvo smagu, nuotaikinga. Atsiminimai tik geriausi. (Daiva)

Pradžioje viskas buvo netikėta, nelaukta, nežinojome kas bus ir ko tikėtis. Vėliau neliko kažkokios ribos tarp kasdieninio gyvenimo už mokyklos sienų, pačioje mokykloje ir to ką mes darėme. Kažkaip nesuprantamu būdu visi susiliejo į vieną visumą, matėme vieni kitus ir tuo pačiu nė vieno nepastebėjome, panirome į savo kuriamą pasaulį. Spontaniška reakcija į pokyčius, neformali erdvė privertė atsiverti. Supratome, kaip kiekvienas buvo svarbus, kaip mes žaidėme, kokia buvo pozityvi dinamika ir maloni naujos išraiškos laisvė. (Lina)

Patirtis – išreikšti save, savo emocijas, nuotaiką, paleisti vaizduotę į spalvų gamą, savaip interpretuoti atsitraukiant nuo muzikos garsų....lia lia lia. (Dalia)

Hepeningas – tai bendrystė, teigiamos emocijos, kūryba, įsitraukimas į veiksmą, improvizacija. (Lina)

Džiugi patirtis – puiki idėja kuriai įgyvendinti galėjo prisidėti visa mokyklos bendruomenė. (Sidona)

Tai vienas iš geriausių bendrystės pavyzdžių, sujungęs bendram tikslui įvairaus amžiaus žmones, kuris leido bendrauti, improvizuoti, kurti, džiaugtis...(Neringa)

Pagalvojus apie Hepeningą iškart atsiranda šypsena veide :), tai buvo labai smagus, kūrybiškas, naujos patirties, daug emocijų ir bendrystės kupinas laikas. Džiaugiuosi, kad teko sudalyvauti tokiaame projekte, kai emocijos ir šypsenos nesuvaikintos. (Renata)

Smagi patirtis, savęs išbandymas kitam amplua. (Loreta)

Hepeningo metu ne tik mokykla tapo jaukesnė, bet ir pats procesas atskleidė, kokie bendruomeniški, atviri naujovėms, vieningi ir kūrybiški mes galime būti. (Edvina)

Hepeningas – Jėga. Džiaugiuosi, kad teko paimti dailininko teptuką. (Dalia)

Džiaugsmas prisidėti kuriant gražesnę aplinką, bendrauti ir bendradarbiauti su kolegomis ir mokiniais. (Rita)

Neįkainojama nauda Mokyklai yra ne vien vizualinė – tai mokinių, jų tėvų, besimokančių suaugusiųjų, mokytojų, kitų darbuotojų ir administracijos susitelkimas bendrystei. (Artūras)

Geras bendrystės jausmas. Smagu prisijaukinti aplinką ir...truputį pasijauti vaikais. O vaikams – matyti, kokie mokytojai kūrybiški ir vieningi. (Edita)

Pedagogų į(si)galinimas bendradarbiauti, dalyvauti komandinėje veikloje palengvina mokykloje vykstančių pokyčių priėmimą (Balkar, 2015). Šis Vilkaviškio muzikos mokyklos bendruomenės įsigalėjimas – pavyzdys, kokius rezultatus galima sukurti, kai veikia „MES“, o ne „AS“ ir kad patys galime inicijuoti pokyčius, o ne tik lengviau juos priimti.

Mokymo/si metodas

Dar nepradėjus aiškinti naujos temos užduodamas klausimas, orientuotas į tai, ką besimokantieji turės išmokyti. Kiekvienas mokymo dalyvis užsirašo savo mintis tuo klausimu. Savo mintimis dalyviai pasidalija porose (grupelėse). Po to formuojamos didesnės grupės, sujungiant mažesnes grupėles, priimamas bendras grupės sprendimas. Likus keletui grupių, mokytojas prašo kiekvieną didelę grupę išrinkti po vieną idėją ir ją užrašo (jei reikia – pakoreguodamas) lentoje ar kompiuterio ekrane.

Pabaigoje mokytojas apibendrina diskusiją ir tęsia naujos medžiagos pristatymą.

Parengė Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos socialinė pedagogė
Agnieška Novoslavska

Knygų lentynėlė

Debi Gliori „Mylėsiu TAVE, kad ir kas nutiktų“

Debi Gliori knygelė „Mylėsiu teve, kad ir kas nutiktų“ (2022, Baltos lankos) jautriai ir šiltai atsako į vaikų klausimą – „Mama, ar tu visada mane mylėsi?“ Šis klausimas kyla įvairaus amžiaus vaikams, o ypač tada, kai aplanko sudėtingos ir nemalonios emocijos, kai būna metas, kai pats sau nepatinki, o kartais ir pasielgi ne visai gražiai... O gal meilė „lūžta, iršta, susilanksto, dyla?“ O ar „galima ją pataisyti, suklijuoti, susiūti, sudygsniuoti?“. Mažajam lapiukui, pagrindiniam knygelės herojui, kyla vis naujų klausimų, į kuriuos sumaniai bando atsakyti jo mama.

Ši knygelė yra puiki dovana vaikams ne tik gimtadienio, bet ir įvairiomis kitomis svarbiomis progomis, kaip priminimas, kad mamos meilė - AMŽINA

Knygutę „Mylėsiu teve, kad ir kas nutiktų“ Kalėdų proga padovanojau savo jau suaugusiems vaikams, su prierišu „Prašau ATMINTI TAI. Su meile – Mama“.

Paprašiau, kad išpakavę ją iš karto paskaitytų. Kai pamačiau ašaras savo suaugusio sūnaus, kuriam sunku kalbėti apie savo jausmus, akyse, supratau, kiek grožio, šilumos ir galios yra iš pirmo žvilgsnio labai paprastoje, bet NEPAPRASTOJE knygelėje

Marijampolės vaikų lopšelio darželio „Šaltinėlis“ socialinė pedagogė
Onutė Misiukevičienė

Tariame AČIŪ visiems, padėjusiems šeštajam laikraščio numeriui išvysti dienos šviesą.
Kviečiame dalytis patirtimi, siūsti straipsnius ir nuotraukas pavasario mėnesio numeriui.

Kūrybinė komanda:

Redaktorė

Raimonda Kurauskienė
tel. nr. +370 652 50502
el. p. raimonda.kur@gmail.com

Pradinukų dienoraščiai

Vida Rudelienė
tel. nr. +370 685 71160
el. p. vidarud@gmail.com

Tėvams apie vaikus

Onutė Misiukevičienė
tel. nr. +370 699 36137
el. p. o.misiukeviciene@gmail.com

SEU vakar, šiandien ir rytoj

dr. Daiva Šukytė
tel. nr. +370 682 61208
el. p. ltseuasociacija@gmail.com

Progimnazijų džiaugsmas ir rūpesčiai

Jolanta Vengalienė
tel. nr. +370 682 15375
el. p. j.vengaliene@yahoo.com

Maketavimo darbai:

Kęstutis Inkrata
tel. nr. +370 618 76537
el. p. inkata@gmail.com

Darželinukų atradimai

Indrė Matevičienė tel.
nr. +370 686 77313
el. p. direktore@raseiniusaulute.lt

Gimnazistų realybė ir svajonės

Giedrė Volungevičienė
tel. nr. +370 315 69104
el. p. giedrevol@gmail.com

Kalbos stiliaus redaktorė

Gitana Melnykaitė